

A close-up photograph showing the back of a person's head and shoulder. They are wearing a dark jacket. A hand, with a ring on the ring finger, is resting on their shoulder, suggesting a moment of support or grief. The background is a soft, out-of-focus landscape with warm, golden-brown tones.

**Informatie voor
nabestaanden**
bij niet natuurlijk overlijden

Deze informatiebrochure is aan u overhandigd omdat een familielid of naaste van u plotseling en/of ten gevolge van een niet natuurlijke oorzaak is overleden. Het plotselinge verlies van iemand die u dierbaar is, is enorm verdrietig en roept vele vragen op. U wilt waarschijnlijk zo snel mogelijk en in alle rust bij uw dierbare zijn en afscheid kunnen nemen. Het onderzoek door de politie of een forensisch arts lijkt dit te belemmeren en kan voor nog meer verwarring zorgen.

Wat gebeurt er allemaal? En waarom?

Wartoe dienen al die onderzoeken? Waarom duurt het zolang?

Deze brochure probeert een antwoord op deze vragen te geven. Wij zijn ons ervan bewust dat er nog vele vragen onbeantwoord blijven. Daarom vindt u in deze brochure ook enkele adressen waar u terecht kunt voor meer informatie. We hopen dat deze brochure u kan helpen tijdens deze moeilijke periode van verwerking en verdriet.

Als bij een overlijden de arts niet overtuigd is van een natuurlijke oorzaak of als er geen arts beschikbaar is, wordt aan de forensisch arts (ook wel genoemd gemeentelijk lijkschouwer) gevraagd de oorzaak van het overlijden vast te stellen. De forensisch arts zal het lichaam van de overledene (nogmaals) onderzoeken om te bepalen of er sprake is van een natuurlijke of een niet natuurlijke doodsoorzaak. Bij een niet natuurlijk overlijden moet direct de officier van justitie worden ingelicht. Onder een niet natuurlijke dood wordt verstaan, dat iemand door geweld of een andere invloed van buitenaf is overleden. Dit is o.a. het geval bij een (verkeers)ongeval, zelfdoding of misdrijf. Ook als iemand in het ziekenhuis ten gevolge van een heupfractuur, ongeval of op de operatiekamer overlijdt, kan er sprake zijn van een niet natuurlijk overlijden en kan door de politie een onderzoek naar de doodsoorzaak worden ingesteld. Dit is vastgelegd in de wet op de lijkbezorging en dit onderzoek

dient conform deze regelgeving en vastgestelde protocollen te worden uitgevoerd om elk vermoeden van een misdrijf of een medische fout uit te sluiten.

Als de behandelend arts twijfelt aan een natuurlijke doodsoorzaak of zeker weet dat er geen sprake is van een natuurlijk overlijden, geeft hij/zij geen verklaring van natuurlijk overlijden af. Hij/zij meldt dit overlijden op basis van artikel 7 lid 2 en 3 van de Wet op de lijkbezorging aan de forensisch arts en/of aan de politie. Politie en forensisch arts starten hierop gemeenschappelijk een onderzoek naar de omstandigheden van overlijden. Na de lijkschouw en het onderzoek van de politie wordt door beide partijen overlegd of er sprake is van een natuurlijk of een niet natuurlijk overlijden. Ingeval van een natuurlijk overlijden kan de forensisch arts alsnog een verklaring van natuurlijk overlijden opmaken. Wordt echter een niet natuurlijk overlijden vastgesteld, dan wordt de officier van justitie in kennis gesteld. De officier van justitie beoordeelt of het vermoeden bestaat dat een strafbaar feit is gepleegd en als dit het geval is of een gerechtelijke sectie gelast moet worden om meer duidelijkheid omtrent het overlijden te krijgen. Daarna neemt de officier van justitie een beslissing over de vrijgave van het lichaam ter begraafing of crematie.

Wanneer er sprake is van een (vermoedelijk) niet natuurlijk overlijden, hebben de nabestaanden geen beschikking over de overledene tot het moment de officier van justitie het lichaam van de overledene vrij geeft. Bij onduidelijke of geheel onbekende reden van overlijden kan een rouwbezoek en de laatste verzorging (postmortale zorg) dan ook pas plaatsvinden wanneer het lichaam van de overledene door de officier van justitie is vrij gegeven.

Het vrij geven van de overledene vindt plaats op het moment dat het onderzoek in het mortuarium naar de oorzaak van overlijden is afgerond. Dit kan een onderzoek van de forensisch arts of een onderzoek van de specialisten van de forensische opsporing van de politie betreffen, maar kan ook het onderzoek van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) zijn (www.forensischinstituut.nl).

Doorgaans houden politiefunctionarissen de nabestaanden op de hoogte van het onderzoek en krijgt u ook direct bericht wanneer de overledene wordt/is vrij gegeven.

Ongevallen en gevolgen

Bij alle dodelijke ongevallen is er per definitie sprake van een niet natuurlijke dood. De behandelend arts van de overledene mag - indien ingeschakeld - niet overgaan tot de afgifte van een verklaring van overlijden. Bij elk overlijden als gevolg van een ongeval dient nader politieonderzoek plaats te vinden.

Zelfdoding/suicide

Ook hierbij is sprake van een niet natuurlijk overlijden en dient de politie te worden ingeschakeld.

De officier van justitie wordt in feite altijd ingeschakeld als er geen verklaring van natuurlijk overlijden kan worden afgegeven.

In beslagname en dan?

De forensisch arts maakt geen onderscheid tussen wel of niet strafbare feiten; dat oordeel is aan de officier van justitie. De forensisch arts maakt slechts onderscheid tussen een natuurlijke en een niet natuurlijke doodsoorzaak. Het is belangrijk om eventuele sporen veilig te stellen en te onderzoeken. Alleen op die manier kan men de doodsoorzaak vaststellen en meer duidelijkheid krijgen met betrekking tot het overlijden. Om die reden zal de officier van justitie naast het onderzoek door de bevoegde politiediensten, vaak een beroep doen op andere deskundigen zoals bijvoorbeeld verkeersdeskundigen. Dit onderzoek is ook in het belang van de nabestaanden, om een beter beeld te krijgen van wat er precies gebeurd is. De officier van justitie is de enige die kan besluiten of en wanneer een lichaam wordt vrijgegeven. Zolang er geen verklaring van overlijden wordt afgegeven, rust er altijd beslag op een lichaam.

Uitwendig onderzoek

Als de arts aan de schouw begint, onderzoekt hij/zij het lichaam uitwendig waarbij onder andere wordt gelet op letsels, littekens en verdere uiterlijke kenmerken. Het uitwendig onderzoek wordt niet alleen schriftelijk maar soms ook fotografisch vastgelegd. De uitwendige schouw is een volledig klinisch onderzoek van het lichaam, waarbij gezocht wordt naar de mogelijke doodsoorzaak. Tevens wordt aandacht besteed aan verschijnselen die aanwijzingen zouden kunnen geven over het tijdstip van overlijden. Ook kan er besloten worden om urine- en/of bloedmonsters af te nemen. Sommige onderzoeken kunnen ter plaatse worden uitgevoerd, maar soms is het noodzakelijk dit in een speciaal hiervoor ingericht mortuarium uit te voeren. Het is in sommige gevallen onmogelijk om enkel door middel van een uitwendig onderzoek de doodsoorzaak te bepalen. In dat geval kan de officier van justitie beslissen tot een gerechtelijke sectie. Bij een (mogelijk) misdrijf zal dit in de regel altijd gebeuren.

Wanneer wordt het lichaam vrij gegeven

Vrijgave van het lichaam betekent voor de familie dat men vanaf dat moment de uitvaart kan gaan regelen. In de regel wordt het lichaam door de officier van justitie vrijgegeven als uit de schouw is gebleken dat er geen aanwijzingen zijn voor een misdrijf. Ingeval van een gerechtelijke sectie vindt vrijgave doorgaans binnen 2 à 3 dagen plaats. In uitzonderlijke gevallen kan het langer duren, zoals bij problemen met de identificatie. Voor de uitvaart moeten de nabestaanden zelf een beroep doen

op een uitvaartverzorger. De keuze hierin staat de nabestaanden volledig vrij. Het lichaam kan volgens de wens van de familie naar een (andere) plaats van opbaring worden overgebracht, bijvoorbeeld een uitvaartcentrum of naar huis.

Hoe gebeurt de identificatie van de overledene?

Meestal is de identiteit van de overledene voorlopig vast te stellen aan de hand van de uiterlijke kenmerken en bezittingen. Toch wordt er bijna altijd aan de nabestaanden gevraagd om de overledene te identificeren. Dit wordt een confrontatie genoemd. Formeel wordt hierbij door 2 personen die de overledene bij leven hebben gekend de identiteit bevestigd. Door de politie wordt hiervan procesverbaal opgemaakt. Voorafgaand aan deze confrontatie wordt u door de politie of mortuariummedewerker eerst mondeling ingelicht over mogelijke verwondingen of veranderingen aan het lichaam van de overledene. Indien identificatie niet meer mogelijk is, zoals bij ernstige verminking of wanneer iemand pas enige tijd na het overlijden is gevonden, kan de identificatie ettelijke dagen tot zelfs weken in beslag nemen. Men dient immers zoveel mogelijk kenmerken van de overledene te verzamelen om deze te kunnen vergelijken. Hiervoor dient - hoe pijnlijk ook - de hulp ingeroepen te worden van de familie. Vaak bestaat er immers een vermoeden over de identiteit, zonder dat er zekerheid is. Daarom zullen de forensische specialisten worden ingeschakeld voor het onderzoek van vingerafdrukken en zal een forensisch odontoloog (tandarts) worden gevraagd voor een onderzoek van de gebitstatus.

Soms is het zelfs noodzakelijk om een vergelijkend DNA-onderzoek (onderzoek van het erfelijk materiaal) uit te voeren, waarbij het zogenaamde DNA-profiel ('DNA-fingerprints') van de overledene wordt vergeleken met DNA-profielen van naaste familieleden.

Het is heel belangrijk, zowel voor het onderzoek als voor de nabestaanden, dat de grootst mogelijke zekerheid over de identiteit wordt verkregen. Een persoonsbeschrijving en persoonlijke voorwerpen kunnen al belangrijke aanwijzingen opleveren, maar geven niet altijd voldoende zekerheid. Iedereen is zich bewust van de tergende onzekerheid gedurende deze periode, maar toch wordt aan de nabestaanden hiervoor begrip gevraagd.

Afscheid nemen, wanneer en waar?

Er kan nagenoeg altijd afscheid worden genomen van de overledene. Vaak is een rouwbezoek vóór de gerechtelijke sectie niet mogelijk, omdat bijvoorbeeld naar sporen dient te worden gezocht. Na de sectie kunnen ook de verwondingen worden verzorgd. Is er sprake van een zeer ernstige verminking dan zal dit altijd met de familie worden besproken.

In overleg met de mortuariummedewerker en/of uitvaartverzorger kan worden beoordeeld wat de mogelijkheden zijn van het restaureren van het lichaam of het gelaat, zodat rouwbezoek en opbaring, ook in die situaties waarin dit misschien onmogelijk lijkt, toch kan plaatsvinden. U kunt via de mortuariumbeheerder extra in-

formatie hierover krijgen.

Het rouwbezoek kan op afspraak plaatsvinden in het mortuarium van het ziekenhuis. Het is goed om afscheid te nemen van de overledene; het helpt u bij het verwerken van dit onverwachte overlijden. Desgewenst kan men zich hierbij laten begeleiden. U kunt hiervoor contact opnemen met of dit laten weten aan de mortuariumbeheerder of de uitvaartverzorgers.

Een persoonlijke inbreng en speciale wensen bij de laatste verzorging en het opbaren (kleding, make-up, knuffel enz.) zijn zeker bespreekbaar met de mortuariumbeheerder of de uitvaartverzorgers. Uiteraard is het mogelijk aanwezig te zijn bij of mee te helpen met de laatste verzorging.

Wat gebeurt er met de kleding en andere persoonlijke eigendommen?

Soms worden deze door de politie in beslag genomen en meegenomen voor onderzoek. Daarna kunnen deze eventueel met toestemming van de politie worden overhandigd aan de nabestaanden. Daarnaast zijn er de persoonlijke bezittingen die bij de overledene blijven. Deze kunnen door u of de uitvaartverzorgers op afspraak worden afgehaald in het mortuarium. Er zal u dan gevraagd worden een overdrachtsformulier van de eigendommen te ondertekenen.

Obductie aanvragen bij een natuurlijk overlijden of na vrijgave door de

officier van justitie

Indien door de officier van justitie geen gerechtelijke sectie wordt gelast, is het mogelijk om in het ziekenhuis waar de overledene zich bevindt, via uw huisarts, een obductie aan te vragen. U dient hiervoor uw huisarts contact op te laten nemen met afdeling Pathologie van het betreffende ziekenhuis.

Donatieprocedure

Als de overledene door middel van donorregistratie kenbaar heeft gemaakt organen en/of weefsel te willen doneren, moet er met een aantal zaken rekening gehouden worden. Bij gerechtelijke sectie staat het onderzoek voorop; mocht dit door een donatie-procedure in gevaar komen, dan wordt er veelal geen toestemming verleend voor donatie. Als uit onderzoek blijkt dat er geen vermoeden is van een strafbaar feit kan de overledene, als de tijdslimiet niet overschreden is, alsnog aange-meld worden voor donatie door de behandelend arts of de forensisch arts.

Rituele (be)wassing

Na vrijgave van het lichaam van de overledene door de officier van justitie, kan er desgewenst een rituele (be)wassing/verzorging in het mortuarium plaatsvinden. Dit geschiedt altijd op afspraak via uw uitvaartverzorger. Uw uitvaartverzorger dient hiervoor contact op te nemen met de mortuariumbeheerder.

Ter beschikking stellen van de wetenschap

Na een gerechtelijke sectie kan het lichaam niet meer ter beschikking van de wetenschap worden gesteld. Ook niet als hiervoor tijdens leven de noodzakelijke formaliteiten zijn geregeld.

Algemeen

In deze brochure staat een aantal zaken beschreven waar u na het overlijden van uw dierbare mee te maken kunt krijgen. Wij hebben uiteraard getracht hierin zo volledig mogelijk te zijn. Mede daarom is alle informatie afgestemd met vertegenwoordigers van de forensisch artsen, het Expertisecentrum Forensische Opsporing van de politie en met het Nederlands Forensisch Instituut.

Heeft u (naar aanleiding van deze brochure) nog vragen of opmerkingen, dan kunt u contact opnemen met de mortuariumbeheerder of met uw uitvaartverzorger.

Als u vragen heeft over het verblijf van uw familielid/naaste in het mortuarium, dan kunt u altijd telefonisch contact opnemen met de mortuariumbeheerder via de receptie van het desbetreffende ziekenhuis. Zij kunnen u dan doorverbinden met de mortuariumbeheerder.

Deze brochure is samengesteld door:

Cura Mortuorum mortuariabeheer b.v.

Specialisten in postmortale zorg

Postbus 335, 4190 CH Geldermalsen

info.cmo@zdg.nl

www.curamortuorum.nl

**Informatie voor politie, nabestaanden en uitvaartverzorgers
over restauratie en reconstructie**

CMO Speciale Diensten

tel. (015) 219 59 59 (dag en nacht)

**Informatie over het specialistisch en hygiënisch reinigen
van plaats van overlijden of plaats delict:**

Post-Mortem Facilities (PMF):

tel. (088) 054 10 00 (dag en nacht)

Informatie voor nabestaanden over gerechtelijke sectie door het NFI

www.forensischinstituut.nl

Slachtofferhulp kan u helpen en informeren:

www.slachtofferhulp.nl

tel (0900) 01 01 (09.00-17.00, lokaal tarief)

CMO
Cura Mortu Orum

Deze brochure is zorgvuldig samengesteld, maar aan de informatie in deze brochure kunnen geen rechten worden ontleend. Openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden is, behoudens voorafgaande schriftelijke toestemming van Cura Mortu Orum mortuariabeheer b.v., niet toegestaan.

